

Národne stvari.

Slovenščina v naših šolah pod krilom dunajskih profesorjev.

Časnik „Ostdeutsche Post“ od 1. t. m. prinaša novico, da je v društvenem zboru učiteljev srednjih šol na Dunaji dne 28. u. m. pod prvosedstvom ravnatelja Pokornega imel profesor Egger govor o ravnopravnosti jezikov na srednjih šolah.

Ko bi se pri tej reči, je neki rekel, ne gledalo samo na národno, ampak tudi na pedagogično-didaktično stran, potlej bi po njegovih mislih zmešnjava v razumkih kmalu zginila. Govornik je neki obširno pretresoval znano debato kranjskega deželnega zbora, v kateri, kakor je trdil, izvedenski razpravki (fachgemässe Ausführungen) grofa Auersperga, dr. Wurzbacha, Kromerja in Deschmana vsacega šolskega človeka zelo zelo zanimajo. Na zadnje je pozval Egger vse pričujoče, naj se udeležijo debate, češ, da bo njihova mirna in izvedenska razsodba „tudi zunaj njihovega zbora“ svojo moč pokazovala. Na to so se neki udeležili profesorji Wretschko, Schmued, Grün in ravnatelj Koptzky. — Profesor Wretschko, pravi „Ostdeutsche P.“, ki je še le to leto prišel iz Ljubljane, je z objektivnostjo, spoznanja vredno, pretresal predlog „ultraslovenca“ dr. Bleiweisa tako, da mu je zbor ploskal, ko je končal. V prihodnji seji se bo neki debata nadaljevala.

Smejalo se nam je, ko smo prebrali to dunajsko novico. Profesor Egger — Wretschko in pa objektivnost proti nam Slovincem!! Mi poznamo njuno objektivnost še prav dobro iz Ljubljane, in mirne duše rečemo, da sta bila proti Slovincem najbolj takrat objektivna, ko sta si iz Ljubljane proč pomagala. Da bi ju hoteli v tej objektivnosti pač še kateri drugi enaki kulturonošci posnemati!

A kakošna je objektivnost, ki navdaja ta dva gospoda, vidi se do dobrega iz tega, da sta našla, da so govori Auerspergove stranke izvedenski. To je čast, ktere si ti gospodje sami niso lastili, ker večidel v istih govorih sami spoznavajo, da niso izvedenci. Ko bi bila gospoda profesorja res objektivno prebrala njihove govore, z lahkoma bi se bila prepričala, da ti gospodje niso ne le izvedenci, ampak da so še tako odgovarjali, kakor da bi odborovih predlogov ne bili razumeli. Zakaj njihovi govori so ali vse drugo prezirajoči slavospevi nemški kulturi, ali pa grom zoper tiste, o katerih se kramljá, da hočejo nemščino na Kranjskem „čisto pregnati.“

Ali prašamo: čemu je bilo vse le-to? Odborovi predlogi niso nikjer kratili spoštovanja nemški literaturi, in nikoli jim ni bilo na misli, da bi nemščino preganjali; saj so ji na srednjih šolah še več pravice puščali, nego slovenščini. Ravno tako je v odborovem poročilu na tanko in s številkami povedano, da imamo dovolj slovenskih učiteljev, če jih vlada le poklicati hoče, — a ti isti gospodje so se delali, kakor da tega niso slišali, pa so vsi hrup gnali, da za slovenske predmete ne bi bilo učiteljev. Pa take govornike, ki tako v dan kričé in prazno slamo mlatijo, te se drzne Egger-Wretschkova objektivnost izvedence imenovati?! Dr. Bleiweis pa, to se vé, je dunajskim sodnikom prvi „slovenski ultra.“ Grof A. Auersperg in tovarši, ki slovenščini niso privoščili nič, a nemščini vse, ti so izvedenci, — dr. Bleiweis, ki je zastopal predloge, ki nemščini privoljujejo več ko je pravo, on je slovenski ultra! In take razsodbe imenujejo na Dunaji objektivne? Takim izrekom se hvala poje in ploska? Naj gredó rakom žvižgat taki sodniki!

Prašati pa moramo vendar še te dobre dunajske gospode: čemu se vtikajo v naše reči, in kako se predrznejo soditi o zadevah našega naroda, ko ne poznajo ne jezika, ne naših okoliščin in potreb? Sutor ne ultra crepidam!

Ali jih je morebiti kdo najel in naprosil? Čudno se nam dozdeva to, da so se dunajski g. profesorji lotili te reči ravno zdaj, ko je ministerstvo prašanje poslalo do vseh šolskih ravnateljstev: ali se dajo in koliko se dajo v djanje vpeljati tisti predlogi zastran slovenščine, ktere so bili postavili slovenski domorodci v deželnem zboru kranjskem. Pa ne, ko bi bil kak dunajsk ali ljubljansk gospod, ki bi se rad skrtil za „objektivne dunajske“ hrbte, pomignil tamošnjim profesorjem, naj oddajo svoj tehtni „votum“, češ, da utegne ob svojem času prav hoditi proti kakim učiteljskim ultrasom na Slovenskem? Mi sicer nočemo brez vzroka nikogar dolžiti; al to moramo na glas in resnobno vis. vladi povedati, da, dokler bo ona zastran naše národne ravnopravnosti za svét prašala take, ki je nočejo, — dokler bo starokopitnim uradnikom in pa nemškim in nemškutarskim šolskim nadzornikom, ravnateljem in učiteljem na razsodbo dajala: ali se ima slovenščini pravica izkazovati v pisarnici in šoli, do tistihmal ne bomo imeli nobenega zaupanja, da bode bolje. Ubogo malo bomo mi jedli kruha od národne ravnopravnosti, dokler nam ga bodo naši znani nasprotniki rezali! Saj nas je skušnja mnogih let podučila do dobrega, da je zastonj cesarska beseda, zastonj ministerska zapoved, zastonj vsi ukazi, vse postave, dokler je njih izpolnjevanje v nasprotnih rokah. Ako nam tedaj vlada hoče zares pravična biti, mora premeniti — osebe.

Slovensko slovstvo.

„Čitavnica.“

Podučni spisi za slovenski národ. Vreduje dr. Ivan Geršak.
VII. zvezek.

(Konec.)

Prihodnji spis: „Obrazi iz starodavnega življenja je po Borovskem spisan po najboljših virih in zanimiv za vsakega, ki hoče nekdanje razmere z današnjimi primerjati, kajti „opposita juxta se posita ellucescunt.“

Posebno všeč mi je in gotovo z menó večini bravec Pleteršnikova: „Najstarša dôba slovenske zgodovine“, ktero vzlasti našim dijakom prav živo priporočam, da jo zopet in zopet beró. Kdor hoče drugih zgodovino brati, mora dobro lastno prej spoznati.

Tudi zoper g. Žličarjev po Lj. Šturu poslovenjeni spis: „O narodnih pesmih in pravlicah plemén slovanskih“ ne bi imel ničesa, ako bi bila vsa knjiga pred menó, in bi tedaj ne bil spis sila preobširen za „Čitavnico.“ Kolikrat, najmanj desetkrat (ker knjiga je jako obširna) bo treba trgati in trgati, predno bo vse prišlo po taci koscih med svet? Sploh bi gosp. izdatelju svetoval, da preobširnim, zlasti poslovenjenim spisom ne daja prostora, ker s tem marsikterega braveca ostraši. Gosp. Žličar pa tudi s Šturovim spisom prav ne ravná, ker veliko izpušča, in nam tedaj ni mogoče uživati lepote te res zanimive knjige. Svetoval bi mu, naj posloveni vso knjigo na tanko, in jo potem izroči ali „Matici“ ali marljivemu Janežiču ali kakor že bodi, da dobí naše občinstvo Šturovo delo celo v posebni knjigi in ne razkosano in pristriženo. Tudi naj bi dal rokopis izvedenemu slavistu v roke, ker Štur ni narodnih pesmi povsod navajal in so se tedaj vrinile tù in tam pomote, katerih na prvi mahljej ni moč zaslediti. Slednjič naj gospod prestavljavec citira pesmi izvirno (to je, na pr. ruske rusko, česke česko) in še le poleg